

φίλος άρθρογράφος· αλλά κηρυττόμενος τόσον σφοδρός πολέμιος τῆς δημοτικῆς εἶναι ὡς νὰ καταδικάζῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς αἰώνιον ζηροφαγίαν ἄρτου καὶ τυροῦ, ὡς ἔγραψεν ἄλλοτε χαριέστατα ὁ δαιμόνιος τῶν «Εἰδώλων» συγγραφεὺς.

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

(«ΑΔΗΘΕΙΑ» Δεμοσῶ, ἀριθ. 415, σελ. 1).

ΣΟΝΕΤΤΑ

ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ

Στὸν κ. Φωτιάδην.

Μυριόκρουνη τῆς ἡδονῆς ἂν λάχαινες μιὰ βροῦση, τῆ δίψα σου τὴν ἀσελγῆ νὰ βύσῃ δὲ θὰ ἠμποροῦ· σὰ δρόμος μυριοπλόκαμος, στὸ λάβρο σου μεθῆσι μέσ' στὴν ἀγκάλῃ σου ἔλυωνες κάθε στιγμὴ καὶ κόρη.

Κι ἄμα ἡ λαγνεῖα σοῦ πύρωσε τὰ φρένα, νά σοῦ προσιάξεις τὸ θηγάτ' σου, ποῦ τρέμοντας σέθωρει, μὲ ἀρώματα βαρύτιμα, μὲ δοῦ καὶ κυπαρίσι ἓνα βιωμὸ ψηλότερο κ' ἀπ' τοῦ Λιβάνου τὰ ὄρη.

Κ' εἶται μιὰ νύχτα, τρομερὸς ποῦ ἐμούγκριζε τυφώνας, ἀπ' τὶς παρθένες κυκλωτὸς τῆς μαύρης Βαβυλώνας στὴν ἐκατόμβῃ δλόχρυσος πυργώθηνες σαιράτης.

Τρίζουν οἱ φλόγες τῶν ἀβρῶν σαρκῶν κ' ἡ εἰδω-
[διά τους,
ἀπὸ κραοῦ, σὲ μέθυσε μὲ φλογεροῦς θανάτους,
ὡς που ἀναλύθης σὰ δαυλὸς στὸν τάφο τῆς ἀγάπης.
'Απρίλης τοῦ 1904

ΦΙΑΤΡΟ

Στὸν ἀγαπημένο μου Ζ. Φυτίλην

Κοιλοπονῶντας πλάγιασε στὸ πουπουλένιο στρώμα ἡ ἀρχοντοπούλα ἡ ὁμορφή, μικρόχρονη πρωιάρη· μέσ' σὲ βελούδα χνουδατὰ τὸ φαρφουρένιο σῶμα ἀκέρηα δυὸ μερόνυχτα κυλιέται μὲ λαχτάρα.

Τέτοια σκλήρῃ κοιλοπονιά δὲ μεταστάθῃ ἀκόμα κ' ὄλες οἱ σκιάβες γύρω τῆς, χλωμὲς ἀπ' τὴν τρο-
[μάρα,

— «καλὰ σαράντ', ἀφέντισσα» — φωνάξαν μὲνα
[σιόμα,
σὰ βγήκε πλειὸ ἀπ' τὰ σπλάγχνα τῆς ἡ ζωιανῆ κα-
[τάρα.

Γλύτωσε ἡ μάννα κ' ἔσκυψε γλυκόγελη νὰ μάθῃ τί γέννησεν.—'Αλλοίμονον! δὴ καὶ φαρμακεμένη, ποῦ ἀπ' τὰ βελούδα ἐγλύστρησε καὶ σάχηρια δάση
[ἐχάθη.

Μὲ χρόνια ἡ δόλια ξεφυγᾷ στὴν κλινῆ τῆς τὴν ἴδια καὶ ἄμ' ἄκουσε πῶς ἀναφαν τὰ δάση, ξαφνιασμένη ρωτᾷ ἡ ἐτοιμοθάνατη:— Νὰ καίονται καὶ τὰ φίδια;

Φλεβάρης τοῦ 1905

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΒΟΣΠΟΡΙΤΗΣ

Ο ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

(Σημειώματα ἐνὸς μαθητῆ του).

'Αξιότιμε Κύριε,

Πρόθυμα σὲ στέλνω τὰ σημειώματα ποῦ μοῦ κάματε τὴν τιμὴ καὶ μοῦ ζητήσατε γιὰ τὸ δάσκαλό μου, τὸ μακαρίτη Καλοσγούρο. Τὰ στέλνω τόσο προθυμότερα, ποῦ μοῦ δίνεται ἡ εὐχάριστη εὐκαιρία νὰ ἐκφράσω μιὰν ἀκόμη φορὰ, κὶ ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Νουμά», τὴν ἀγάπῃ κὶ ὅλη τὴν εὐγνωμοσύνη ποῦ αἰσθάνομαι πρὸς τὴ μνήμη του. Αὐτὸς μοῦ ἔνοιξε τοὺς πρώτους ὀρίζοντες πρὸς τὴ ζωὴ τοῦ πνεύματος, καὶ μένω ἀκόμη μὲ τὴ λύπη ποῦ ἡ μοῖρα τόσο γρήγορα μοῦ τὸν ἐζήλεψε.

Τὶς πρώτες μέρες τῆς γνωριμίας μας, καὶ εἶχα τότες μόλις δεκατὴντε χρόνια, ἄρχισε νὰ μοῦ μιλή γιὰ τὸ Σολωμὸ, τοῦ ὁποῦ τὸ νόμα μοῦ ἦταν ἄγνωστο. Οἱ δασκάλοι μοῦ ἦσαν πολὺ εὐσυνείδητοι γιὰ νὰ βγῶν ἀπὸ τὴν ἐπιστημότητα τῆς γραμματικῆς καὶ νὰ μοῦ πῶν πῶς ὑπάρχει κ' ἓνας Σολωμὸς. Γραμματικὴ καὶ Συνακτικὸ ὅσο θέλετε, δυὸ καὶ τρεῖς ὥρες τὴν ἡμέρα. Ὅταν ἐφευγα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀντηχοῦσαν ἀκόμη στ' αὐτιά μου ὅλα τὰ ρήματα εἰς μὲ, ἤξερα ποῦ πρέπει νὰ λέμε ἀνοικωχὴ καὶ ὄχι ἀνακοχί, καθομιλημένη καὶ ὄχι καθομιλουμένη, δὲν εἶχα ὅμως ἀκούσει ἀκόμη τὶς πρώτες στροφές τοῦ Ὑμνου. Καὶ εἶχα τελειώσῃ μὲ ἄριστα τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ τρία—καὶ μόνα—ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς Κερκύρας. Καὶ δὲν εἶμαι ἐξαίρεση. Γιατὶ στὴ

Γενεῦν, μιὰν εικοστὴ πέμπτη Μαρτίου, ἀπὸ εἰκοσι καὶ περισσότερους φοιτητὰς, ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς ἐλεύθερης καὶ δούλης Ἑλλάδας, τὰ δυὸ τρίτα δὲν ἤξεραν τοῦ Ὑμνου παρὰ τὸν πρώτο στίχο ἢ καὶ κανένα. Κ' εἰδῶ ἀκόμη ἔκουσα νέους εὐπαιδευτοὺς καὶ φιλομαθεῖς νὰ ὀνομάζον τὸ Σολωμὸ ἀγράμματον.

Στὲς ὡραῖες ὄχθες τῆς λίμνης τῆς Γενεῦς καὶ τοῦ Ροδανοῦ, τῆς λίμνης ὅπου, ὅταν βγαίη ὁ ἥλιος, καθρεφτίζεται βαθύ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ τὸ χρῶμα, ὁ μακαρίτης μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸ Σολωμὸ καὶ γιὰ ὅ,τι ἄλλο μπορούσε νὰ φωτίσῃ τὸν παιδικὸ μου νοῦ. Μιὰ μέρα ἀνοιξιάτικη, σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μαγευτικὲς ἐκείνες στιγμὲς ὅπου ὅλα εἰσιγούσαν καὶ δὲν ἀκούετο παρὰ τὸ κύμα νὰ σπᾷ στὶς πέτρες, ἐθυμήθηκα τοὺς στίχους τοῦ Πινδεμόντη·

'Ἔτσι κὶ ὁ ποταμὸς, ποῦ ἀπ' τὴν καθάρια λίμνη, τῆς Γενεῦς καμάρει, γαλανὸς προβαίνει.

κ' ἐπρόσθεσε· «Τὴν ἴδια σχεδὸν εἰκόνα εἶχα φαντασθῆ μεταφράζοντας τοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ Πινδεμόντη».

'Ἄλλη φορὰ, στὰ ἴδια ἐκεῖνα μέρη, ἄρχιζε μὲ φωνὴ σιγαλὴ, ποῦ καμιά τέγγη δὲν ἐστόλιζε, ἀλλὰ ποῦ τὴν ἐκφρασὴ τῆς ἀντλοῦσε ἀπὸ βαθύτατο αἶσθημα·

'Ἔστη' ὁ Ἐρωτας χορὸ μὲ τὸν ξανθὸν Ἄπριλη, κτλ.

κ' ἐξακολουθοῦσε ὡς ποῦ ἡ μνήμη τὸν ἀπάφησε. Καὶ λίγα βήματα παραπέρα·

Δὲν εἶναι χόρτο ταπεινὸ, χαμέδεντρο δὲν εἶναι, Βρύσες ἀπλώνει τὰ κλαδιὰ τὸ δέντρο στὸν ἀέρα...

καὶ μοῦ ἔδειχνε τοῦ κάθε στίχου τὴν ὁμορφιά, ἐπέμνε σ' ἐκφράσεις σὰν τὸ «βρύσες ἀπλώνει τὰ κλαδιὰ» καὶ ἄλλες ποῦ ὠνόμαζεν εὐρήματα, μ' ἓνα λόγο, ἤθελε νὰ μοῦ μεταδώσῃ ὅ,τι ὁ ἴδιος βαθύτατα αἰσθάνετο. Ὅταν ἄκουσα νὰ μοῦ ἀπαγγέλῃ τὴ «Φαρμακευμένη», τὸν ἐρώτησα γιατί ὅταν διαβάζω, τὸ ἴδιο ποίημα δὲν τὸ βρίσκω τόσο ὡραῖο ὅσο ὅταν τὸ ἀκούω. «Εἶναι, μοῦ εἶπε, ποῦ δὲν σ' ἐσυνείθισαν νὰ βρισκῆς τὴν ὁμορφιά σ' ἓνα ποίημα. Κὶ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τοῦ σχολεῖου. Οἱ τύποι, οἱ τύποι χωρὶς νόημα στρεβλώνουν τὸ φυσικὸ αἶσθημα τῆς νεολαίας, ποῦ ἡ ἀληθινὴ παιδεία πρέπει νὰ σέβεται καὶ νὰ καλλιεργῆ». Τὸ «Μητέρα μεγαλόψυχη» τὸ ἄκουσα συγχὰ ἀπὸ τὸ στόμα του μὲ τὴν παρατήρησιν· «Πόσοι γνωρίζουν στὴν Ἑλλάδα αὐτοὺς τοὺς στίχους;»

— Δὲν ἔχεις ἰδεῖ, ἀποκρίθηκα, ἄμα μπαίνης στὴν ἀβλὴ νὰ στέκεται ἓνα εἰδωλο ὁμορφότατο, ἔργο τοῦ Δημήτριου, ποῦ φτιάκει εἰδῶλα ἀνθρώπων;

— Μήπως λὲς ἐκεῖνο, τοῦ λέω, ποῦ ρίχνει τὸ δίσκο, τὸ σκυμμένο σὰ νῆμα ἐπὶ τοῦ νῶτος ἐξῆ, ποῦ κοιτάζει· κατὰ τὸ χέρι ποῦ κρατᾷ τὸ δίσκο, ποῦ ἀλαφρολυγίζει τὸ ἓνα πόδι του καὶ ποῦ φαίνεται ὅτι θὰ σηκωθῇ μαζί μὲ τὸ ριζόμο;

— Ὅχι· κείνο, μοῦ λέει, γιατί κὶ ἀφτὸς ὁ δι-σχορρίχτης, ποῦ λὲς, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Μύρωνα· μήτε γιὰ τὸ σιμοτινὸ του λέω, ποῦ δίνει τὸ κεφάλι του μὲ κορδέλα, τὸν ὁμορφο, γιατί κὶ ἀφτὸ εἶναι ἔργο τοῦ Πολύγνωτου. Μὰ χρισί τους ἀφτούς ποῦ εἶναι δεξιά καθὼς μπαίνεις καὶ ποῦ ἀνάμεσόν τους εἶναι στημένα καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κριτία καὶ τοῦ Νησιώτη, οἱ τυραννοφονιάδες. Ἄν εἶδες ἐστὺ κοντὰ στὸ τρεχάμενο νερὸ κανέναν κοίλαρα, καραφλό, μισόγυμνο, ξακουστὸ γιὰ τὶς φλέβες του, μὲ μερικὲς τρίχες τῆς γενειάδας του ἀνεμισμένες, ὅμοιο μ' ἀληθινὸν ἄνθρωπο, γιὰ κείνονα λέω ὁ Πέλιχος ὁ στρατηγὸς φαίνεται πῶς εἶναι.

— Μὰ τὸ Δία, τοῦ εἶπα, εἶδα κάποιονε δεξιά ἀπὸ τὸν Κρόνον ποῦ φορεῖ κορδέλες καὶ στεφάνια ξερά, μὲ τὸ στήθος γιομάτο χρυσόφυλλα.

— Ἐγὼ λοιπόν, εἶπεν ὁ Ἐφικράτης, τὰ χρι-

σωσα κείνα, ὅταν μὲ γιάτρεψε ποῦ χάνομουν κάθε τρεῖς μέρες ἀπὸ πυρετὸ.

— Μὰ ἦτανε καὶ γιατρός, τοῦ λέω, ὁ φίλος μας ὁ Πέλιχος;

— Εἶναι καὶ μὴν κοροϊδεῖς, ἀποκρίθηκα ὁ Ἐφικράτης, ἀλλιῶς θὰ σὲ παιδεύῃ πολὺ γλήγορα. Ἐγὼ ξέρω τί μπορεί νὰ κάνῃ ἀφτὸ τὸ εἰδωλο ποῦ τὸ περιγελάς ἐστὺ. Ἡ φανταζέσαι ὅτι δὲν εἶναι στὸ χέρι του καὶ θέρμες νὰ στείλῃ σ' ὅποιους θέλει, ἀφου καὶ νὰ τὶς διώχνῃ τοῦ εἶναι βολετό;

— Ἄς εἶναι ψυχόπονο, εἶπα ἐγὼ, τὸ εἰδωλο καὶ καλόγνωμο, μὴ κ' ἔχει τόση δύναμη. Μὰ καὶ τί ἄλλο λοιπόν τὸ βλέπετε νὰ κάνῃ ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ;

— Ὅταν καλονυχτώσῃ, εἶπε, ἀφου κατεβῆ κείνο ἀπὸ τὸ στήριγμά του ὅπου στέκεται, φέρνει γύρω τὸ σπῆτι καὶ τὸ συναπαντοῦν ὅλοι, καμιά φορὰ τὰκοῦν καὶ νὰ τραγουδάῃ, μὰ δὲν ὑπάρχει κανένας ποῦ νὰ τὸν ἐβλάψῃ· γιατί ἀρκεῖ νὰλλαξοδρομίζῃ μονάχα· καὶ κείνο περνάει χωρὶς νὰ πειράξῃ καθόλου ὄσους τὸ εἶδαν. Καὶ μάλιστα τὶς περισσότερες βολές καὶ λούζεται καὶ παίζει ὅλη τὴ νύχτα, ποῦ μπορείς νὰκούς τὸ θόρυβο τοῦ νεροῦ.

— Πρόσεξε τὸ λοιπόν, τοῦ λέω, μήπως καὶ τὸ εἰδωλο δὲν εἶναι ὁ Πέλιχος παρὰ ὁ Κρητικὸς Τάλος

ὁ γιὸς τοῦ Μίνωα· γιατί καὶ κείνος ἦταν κάποιος χαλκωματένιος τριγυριστὴς τῆς Κρήτης. Κὶ ἂν δὲν ἦταν, ὁ Ἐφικράτης, καμωμένος ἀπὸ χάλκωμα παρὰ ἀπὸ ξύλο, τίποτα δὲν τὸν ἐμποδίζε νὰ μὴν εἶναι ἔργο τοῦ Δημήτριου, παρὰ κανέναν φτιάσμα τοῦ Δαίδαλου· τὸ σκεῖ τοὐλάχιστο, καθὼς λὲς, κὶ ἀφτὸ ἀπὸ τὸ στήριγμά του.

— Φυλάξου, ὦ Τυχιάδην, μοῦ ἀποκρίθηκα, μήπως μετανοιώσῃς ἀργότερα γιὰ τὴν κοροϊδίαν σου. Ἐγὼ ξέρω τί ἔπαθε ἀφτὸς ποῦ ἐκλεπτε τὰ ὀβολάκια ποῦ βάναμε στὴ χάρη του κάθε πρωτομνηνιά.

— Τρομερὰ ἔπρεπε νὰ πάθῃ, εἶπεν ὁ Ἴωνας, ἀφου ἦταν ἀγιογδύτης. Μὰ μὲ ποιὸν τρόπο, ὦ Ἐφικράτη, τόνε παιδεύε; Γιατὶ θέλω νὰ τὸ μάθω, ἂν καὶ τοῦτος εἰδῶ ὁ Τυχιάδης περισσότερο δὲ θὰ πιστέψῃ.

— Πολλὰ ὀβολάκια, λέει κείνος, ἦτανε ριγμένα μπροστὰ στὰ πόδια του καὶ μερικὲς ἄλλες μονέδες ἀσημένιες, κολλημένες στὸ μερὶ του μὲ κερί, καὶ πλάκες ἀπὸ ἀσημί, ταξίματα κάποιου ἢ πλερωμὴ γιὰ τὴν γιατρεία κείνων, ποῦ μὲ τὴ χάρη του πάψανε νὰ τοὺς τρώνε οἱ θέρμες. Μὰ εἶχαμε γιὰ σείζῃ ἓνα δοῦλο Ἀφρικάνο, καταραμένο ἄνθρωπο. Ἄφτὸς πι-χειρίστηκε τὴ νύχτα νὰ τὰ κλέψῃ ὅλα κείνα· καὶ τὰκλεψε παραφυλάζοντας τὴ στιγμὴ ποῦ εἶχε κατεβῆ τὸ εἰδωλο. Μὰ ὅταν ὁ Πέλιχος, ἄμα γύρισε,